

VIỆN NGHIÊN CỨU & PHỔ BIẾN KIẾN THỨC BÁCH KHOA
TỦ SÁCH HỒNG PHỔ BIẾN KIẾN THỨC BÁCH KHOA

CHỦ ĐỀ: NÔNG NGHIỆP & NÔNG THÔN
PGS. TS. LÊ TRỌNG

HƯỚNG DẪN KẾ HOẠCH LÀM ĂN XÓA ĐÓI GIẢM NGHÈO BỀN VỮNG CHO HỘ NÔNG DÂN

(Tái bản lần thứ ba có sửa chữa, bổ sung)

NHÀ XUẤT BẢN NGHỆ AN

HƯỚNG DẪN KẾ HOẠCH LÀM ĂN
XOÁ ĐÓI GIẢM NGHÈO BỀN VỮNG
CHO HỘ NÔNG DÂN

VIỆN NGHIÊN CỨU & PHỔ BIẾN KIẾN THỨC BÁCH KHOA
PGS TS LÊ TRỌNG

**HƯỚNG DẪN KẾ HOẠCH LÀM ĂN
XOÁ ĐÓI GIẢM NGHÈO BỀN VỮNG
CHO HỘ NÔNG DÂN**

(Tái bản lần thứ ba có sửa chữa, bổ sung)

NHÀ XUẤT BẢN NGHỆ AN

**VIỆN NGHIÊN CỨU VÀ PHỔ BIẾN KIẾN THỨC BÁCH KHOA
INSTITUTE FOR RESEARCH AND UNIVERSALIZATION FOR
ENCYLOPAEDIC KNOWLEDGE (IRUEK)**

Văn phòng liên hệ: B4, P411 (53) TT Giảng Võ - Đường Kim Mã
Quận Ba Đình - Hà Nội.

ĐT (04) 8463456 - FAX (04) 7260335

Viện Nghiên cứu và Phổ biến kiến thức bách khoa là một tổ chức khoa học tự nguyện của một số trí thức cao tuổi ở Thủ đô Hà Nội, thành lập theo Nghị định 35/HDBT ngày 28.1.1992.

Mục đích: Hoạt động nghiên cứu, phổ biến và ứng dụng khoa học nhằm mục đích phục vụ nâng cao dân trí và mục đích nhân đạo.

Lĩnh vực hoạt động khoa học và công nghệ:

1. Nghiên cứu các vấn đề văn hoá khoa học.
2. Biên soạn sách phổ biến khoa học công nghệ.
3. Biên soạn các loại từ điển.

Nhiệm vụ cụ thể: Trong những năm tới (từ 2001 đến 2005): phát huy tiềm năng sẵn có (hiện có hơn 200 giáo sư, phó giáo sư, tiến sĩ, chuyên gia); Viện tổ chức nghiên cứu một số vấn đề khoa học; biên soạn từ điển; biên soạn sách phổ biến tri thức bách khoa, (kiến thức khoa học cơ bản, chính xác, hiện đại, thông dụng, Việt Nam) dưới dạng SÁCH HỒNG (sách mỏng và chuyên luận) phục vụ độc giả rộng rãi theo các chủ đề như nông nghiệp và nông thôn; phòng bệnh và chữa bệnh; thanh thiếu nhi và học sinh; phụ nữ và người cao tuổi, v.v..

Phương hướng hoạt động của Viện là dựa vào **nhật tình say mê khoa học, tinh thần tự nguyện** của mỗi thành viên; liên kết với các viện nghiên cứu, các nhà xuất bản.

Hoạt động khoa học của Viện theo hướng **“Chuẩn hoá, hiện đại hoá, xã hội hoá”** (Nghị quyết Đại hội Đảng IX).

Vốn hoạt động của Viện là vốn tự có và liên doanh liên kết. Viện sẵn sàng hợp tác với các cá nhân, tổ chức trong nước và ngoài nước hoặc nhận đơn đặt hàng nghiên cứu các vấn đề nêu trên.

Rất mong được các nhà từ thiện, các doanh nghiệp, các cơ quan đoàn thể và Nhà nước động viên, giúp đỡ.

Viện Nghiên cứu & Phổ biến kiến thức bách khoa

*“Làm cho người nghèo thì đủ ăn
Người đủ ăn thì khá, giàu
Người khá, giàu thì giàu thêm”*

Lời HỒ CHỦ TỊCH ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Hồ Chí Minh - Toàn tập - Tập 4 - Nhà xuất bản Sự thật - Hà Nội - 1984, trang 287.

PGS TS Lê Trọng

Sinh ngày 1-5-1926

Quê hương : xã Lý Hải, huyện đảo Lý Sơn, tỉnh Quảng Ngãi.

Trú quán : 2 M11, số 184 phố Nguyễn An Ninh, phường Tương Mai, Quận Hai Bà Trưng, Hà Nội. Đây cũng là địa chỉ liên hệ với tác giả.

Điện thoại : 04. 8644717; 04.8693375

Nguyên giảng viên Đại học Kinh tế Quốc dân, hiện nay là Viện trưởng Viện Quốc tế học (IID).

Từ năm 1963-2003 đã nghiên cứu, viết và công bố 120 tác phẩm chính có liên quan đến nông dân, nông nghiệp và nông thôn. Đã xuất bản riêng hoặc đồng tác giả 26 cuốn sách.

LỜI NÓI ĐẦU

Hộ nông dân nói chung và các hộ nông dân đói nghèo là những đơn vị kinh tế tự chủ. Những điều kiện và cách làm ăn của mỗi loại hộ có khác nhau.

Trong lịch sử của nền kinh tế tự nhiên và trong sự phát triển nền kinh tế hàng hoá nhiều thành phần những năm qua, cách làm ăn của các loại nông hộ nói chung là theo kinh nghiệm sẵn có, được ghi trong đầu óc họ, hoặc "gặp đâu làm đó" chứ chưa có sự tính toán, lập kế hoạch làm ăn, kinh doanh ngắn hạn và dài hạn (gồm: sản xuất - dịch vụ - bán - tiêu dùng - tích lũy sản xuất mở rộng). Trong tình hình đó, một bộ phận nông hộ có điều kiện và tích lũy được kinh nghiệm làm ăn, bước đầu biết tính toán đầu tư kinh doanh đã giàu lên; và ngược lại thì đói nghèo.

Đói nghèo là do nhiều nguyên nhân nhưng suy cho cùng là do thiếu điều kiện và không có kế hoạch làm ăn phù hợp dẫn đến bị động, thiếu tính tự chủ trong sản xuất, dịch vụ để sinh sống, để tự xoá đói giảm nghèo một cách bền vững và tiến tới kinh doanh có lợi nhuận ngày càng cao.

Trước thực trạng đó, trong nhiều năm nay, Đảng đã có chủ trương, Nhà nước đã có chính sách, có chương trình và giải pháp thực hiện xoá đói giảm nghèo - với một số vốn đã và sẽ chi đến mấy chục ngàn tỉ đồng; đồng thời nhiều tổ chức kinh tế - xã hội trong và ngoài nước cũng đã quan tâm trợ giúp, trong đó có chương trình hợp tác Việt - Đức về xoá đói giảm nghèo. Đó là những cố gắng vượt bậc của Đảng và Nhà nước Việt Nam với sự hợp tác giúp đỡ to lớn của cộng đồng và quốc tế. Nhờ vậy, tỉ lệ đói nghèo hàng năm đã được giảm xuống, hộ mặt nông thôn Việt Nam hiện nay đã có nhiều đổi mới.

Tuy nhiên, so với yêu cầu và vốn liếng bỏ ra để tài trợ cho xóa đói giảm nghèo thì hiệu quả còn chưa tương xứng. (Đến 7/1998 cả nước vẫn còn đến 17,4% hộ đói nghèo, trong đó có những làng bản, thôn xã ở miền núi diện đói nghèo lên đến 50-70%, thậm chí đến 80% với mức tính là dưới 13-15kg gạo/người/tháng. Đến cuối năm 2002, tỉ lệ đói nghèo cả nước theo chuẩn mới còn 14,3% [32] *). Và khi gặp thiên tai thì diện tái đói nghèo lại tăng thêm.

Có tình hình đó bởi nhiều nguyên nhân. Trong đó, theo chúng tôi, có một nguyên nhân cơ bản - có tác dụng tổng hợp về nhiều mặt - là chưa hướng dẫn cho hộ nông dân đói nghèo hiểu, biết xây dựng kế hoạch và thực hiện kế hoạch làm ăn, tự chủ xóa đói giảm nghèo bền vững và từ đó tiến lên có kế hoạch kinh doanh để làm giàu.

Nói nó có tác dụng tổng hợp về nhiều mặt bởi: nó chẳng những để cho họ có ý thức tự chủ để làm ăn, từng bước xóa đói giảm nghèo bền vững mà còn có cơ sở để các tổ chức kinh tế-xã hội hỗ trợ vốn, hướng dẫn, theo cách làm ăn - quyết tâm tự xóa đói giảm nghèo: đồng thời cũng là cơ sở để thanh tra, kiểm toán thực hiện hữu hiệu các chính sách đã có với mỗi loại nông hộ đói, nghèo và từ đó mà bổ sung, hoàn thiện chính sách có căn cứ khoa học, đồng thời có thể xóa được những mặt tiêu cực trong lĩnh vực này. Như vậy, đây là yêu cầu khách quan và cấp bách. Nhưng từ trước đến nay chưa có công trình nào nghiên cứu, viết và hướng dẫn kế hoạch làm ăn cho hộ nông dân đói nghèo. Do vậy, chúng tôi tiến hành nghiên cứu, viết cuốn sách này nhằm mục đích:

- Tìm ra được một phương pháp hữu hiệu để tiến hành xóa đói giảm nghèo.
- Để giúp cho nông hộ đói nghèo hiểu và biết cách lập kế hoạch và thực hiện kế hoạch làm ăn để tự xóa đói giảm nghèo một cách bền vững.
- Để các tổ chức Đảng, Nhà nước và các tổ chức kinh tế-xã hội, các cấp có cơ sở giúp đỡ, kiểm tra theo kế hoạch làm ăn xóa đói giảm nghèo của hộ.

- Kiến nghị hoàn thiện chính sách vĩ mô và vi mô nhằm thực hiện có hiệu quả chương trình mục tiêu quốc gia xoá đói giảm nghèo mà Đảng và Nhà nước đã đề ra.

Từ mục đích trên, yêu cầu của cuốn sách này là : thiết thực, dễ hiểu và khoa học nhằm phục vụ đối tượng chủ yếu là chủ nông hộ đói nghèo; cho phổ cập viên về kinh tế, quản lí và kĩ thuật (trong hệ thống tổ chức xoá đói giảm nghèo và khuyến nông) cho loại nông hộ khác; cho cán bộ lãnh đạo của Đảng, của Nhà nước và cho những ai có quan tâm.

Đến đây, còn một vấn đề cần bàn là: như chúng ta đều biết, chủ nông hộ đói nghèo phần lớn là những người còn mù chữ hoặc ít chữ. Vậy thì làm sao có thể dạy họ hiểu và biết lập kế hoạch làm ăn ?

Đúng vậy. Đó chính là khó khăn bao trùm nhất ! Nhưng, nếu chúng ta đầu hàng khó khăn này thì có nghĩa là chúng ta khó có thể thực hiện chương trình xoá đói giảm nghèo bền vững.

Theo chúng tôi, chúng ta có thể vượt qua bằng cách : Kiên trì và kiên trì ! Dạy cho họ bằng nhiều cách:

1. Dạy và hướng dẫn trực tiếp cho chủ nông hộ (đã xoá mù từ lớp 3 trở lên).

2. Dạy và hướng dẫn trực tiếp cho chủ nông hộ mù chữ cùng với một thành viên trong gia đình có trình độ văn hoá từ cấp I trở lên. Đây cũng chính là một dịp kết hợp dạy lập kế hoạch làm ăn gắn với dạy thêm chữ cho người nghèo ít chữ.

3. Cũng có thể xây dựng mô hình về lập và thực hiện kế hoạch làm ăn cho một số hộ nông dân khá ở ngay sát bên cạnh nhà họ để gắn với yêu cầu: dạy - học - thảo luận - thực hành, tạo điều kiện cho người học được nhìn tận nơi, thấy và nghe cùng một lúc. Đó sẽ là cách dạy và học cho người nghèo ít chữ có hiệu quả nhất. Từ kết quả ban đầu, chúng ta sẽ hoàn thiện cả về nội dung và phương pháp dạy và học để nhân rộng ra.

4. Từ thực tế được đặt ra về vấn đề này, theo chúng tôi, tiến lên chúng ta có thể gắn dạy chữ với dạy nghề, dạy lập kế hoạch làm ăn vào các trường dạy nghề, trung cấp, cao đẳng và đại học nông - lâm - ngư nghiệp đồng thời sẽ chuyển vào dạy ở các trường dân tộc nội trú, các trường trung học phổ thông và trung học cơ sở ở nông thôn như là một môn học.

Từ cách đặt vấn đề trên, việc nghiên cứu và viết cuốn sách này sao cho đạt được mục đích và yêu cầu đã nêu ở trên là cực kì khó khăn, phức tạp. Do đó, những nội dung trình bày trong cuốn sách còn được tiếp tục bổ sung để hoàn thiện trong quá trình thực hiện.

Vậy, chúng tôi rất mong được sự quan tâm chỉ bảo và giúp đỡ của các nhà lãnh đạo, các nhà khoa học và bà con nông dân - đặc biệt là các chủ nông hộ đói nghèo.

Tác giả trân trọng cảm ơn Chương trình hợp tác Việt - Đức về xóa đói giảm nghèo, đặc biệt là Tiến sĩ Ngô Huy Liêm, phái viên của Chương trình; chân thành cảm ơn sự lãnh đạo của Đảng uỷ, của Ủy ban nhân dân xã Đông Minh, của Hội Nông dân huyện Đông Sơn (tỉnh Thanh Hoá) cùng nhiều địa phương khác, đã có sự hợp tác, giúp đỡ chí tình để tác giả vượt khó khăn trong quá trình nghiên cứu, viết bài giảng đã được đánh giá cao và có hiệu quả cho các hộ nông dân...

Tác giả chân thành cảm ơn sự cộng tác, tạo điều kiện của Trung tâm nghiên cứu Kinh tế và Xã hội (ESRC), Viện Nghiên cứu và Phổ biến kiến thức bách khoa (IRUEK), cũng như các nhà báo, các nhà khoa học và đồng nghiệp gần xa đã quan tâm.

Xin chân thành cảm ơn

TÁC GIẢ